



# „FIGYELŐ”

UJSÁGSZERVÉNY VÁLLALAT  
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.  
Telefon: 296—534

Lap: **Magyar Nemzet**

Megjelent: **1848 JUN. 29.**

# Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Darvas István dr.*  
Cím: *Az alagút tervezője*

Forrás: *Magy. Nemzet*

(Hely)	(Idő)	(Köt. v. füz.)	(Oldal)
	<i>1849 június 29</i>		

Tárgy	385.825
Hely	
Idő	<i>u/1842/1857 u</i>
Szám	
Helyszám	

Cs. k. k. f. v. r. k. h. z. i. v. o. m. d. a. 1926 — 8891

## Az alagút tervezője

*16*

Széchenyi Istvánban legelőször csak már a Lánchíd megépítése során, vagyis 1842 tavaszán támadt határozottabban a gondolat, hogy a két fővárosnak még szorosabb egybekapcsolása céljából a híd tengelyének meghosszabbításában át kellene a várhegyet furatni. Szokott erélyével fogott hozzá a megvalósításhoz, részvénytársasági formában tőkét is szerzett (megnyerte is magának Sinát), leszónokolta és leérvelte a katonaságot éppen úgy, mint Bécsét, sőt Clark V. Tierneyvel elkészítette nagyjában a terveket is. Közben azonban telt az idő s már oly erősen fujdogáltak a forradalom előszelei, hogy kénytelenek voltak a dolgot a nyugodtabb időkre egyelőre félretenni. Ezután... Döbling következett el reá s így ő sem kedvence Lánchídján, de alagútján sem sétálhatott már át karonfogva Clark-jaival.

Mint ismeretes, az alagút utóbb mégis megvalósult s azt Ürményi József vezetése alatt építette meg a vállalkozó részvénytársaság az 1852—1857. közötti esztendőkből. Hogy kinek a tervei alapján készült az

alagút, ez a kérdés ma is tisztázatlan, csak annyit tudunk, hogy a megépítés munkálatait csodás pontossággal és szakértelemmel Clark Ádám vezette itt is. Az alagút eszméjét Széchenyi előtt, már jóval régebben s amikor a Lánchídnak még a helye sem volt végleg eldöntve, Novák Dániel vetette fel vitathatatlanul legelőször 1837-ben az Ismertető 10. számában. Novák (aki egyébként Lánchíd tervét is készítette) erős bírálat alá fogta a híd ellen akkoriban gáncoskodókat s végül azzal vágott vissza, hogy: „...hoznának akkor ezek a kétes híd helyett javaslatba inkább egy tunelt és pedig a krisztinavárosi egyház frontjának irányában, a Horváth-kertház mellett, azon kis utca végzeténél, mely a várhegyre mutat. Az ottani kerteknél tétetnék bevágás s ez onnan folytonos lejtőséggel, a fehérvári kapun, a Generalcommandó ház s a kir. proviant-ház alatt vezetettnek a Duna fénékének, hol aztán az vízirányos vonalt képezhetné, mely földalatti boltzat végre a pesti Dunapartnál, irányában a mázsa (mai Mérleg) utcának, egy-két kanyarulatlaltal, mely gyengédebb feljárását okozná a kocsiknak, a kal-

már-esarnok vagy börze előtt napvilágra jutna.“ Novák ettől fogva egészen 1845 végéig erős propagandát fejtett ki további írásaiban javaslata mellett, közreadta mérnöki terveit is, az Eletképek és a Der Spiegel hozták sikerült képben az egyik kétnyílású tervnek homlokzati rajzát, mégis úgy látszott, hogy Novák valahol rosszul foghatta meg a dolgot s elgondolásai és személye iránt sem tudott bizalmat kelleni. Talán azért is hagyott fel a küzdelemmel, mert 3 apró gyermekéről kellett közben gondoskodnia s valamiféle kisebb mérnöki állást kapott. Amde erősen aulikus nézeteivel ekkor sem hagyott fel s mikor a császári hadak az időközben kitört szabadságharcunk folyamán a fővárost elfoglalták: csúnya cikkben támadt rá az egyik budai újságban a magyar függetlenségi gondolat vezéreire. De még ezzel sem elégedett meg az úgy látszik érvényesülésének meghiusulása miatt elkeseredett ember, hanem „állodalmi tisztviselő léte“ Hentziék mellett constábleri megbízatást vállalt s titkos barátaival még fegyverekhez is próbált jutni, hogy alkalm adtán rátámadjanak a várbeli magyarságra.

Amikor azután május 21-én ismét mi lettünk a várban is az urak, a tábori törvényszék köztvádloja, Molnár Károly, a többfelől is hozzáérkezett feljelentés alapján az elsők között elfogatta s bírái elé állította Novákot. Nem kevesebb, mint hét, kifogás alá nem eshető és meg-hiteltetett tanu tett ellene több főbenjáró bűnben egyhangú terhelő vallomást. A véstörvényszék kétnapi lelkiismeretes tárgyalás után egyhangú szavazattal pálcát tört a súlyosan meg-tévedt ember felett. A kivégzése alkalmával a közönség között akkori szokás szerint szétesztött, kisebb cédulyszerű „Hirdetmény“ egyebek között ezeket mondta el: „Novák Dániel, 50 éves, nős, Budai álladalmi hivatalnok... az ellenséges osztrák sereg segítségére magát Hentzi Buda város várparacsnokánál szóval s Buda város tanácsánál folyamodásilag a magyar sereg elleni fegyverfogásra felajánlván, e célra magának és társainak fegyvert is kért, nyilvános lapokban, különösen f. é. 843. sz. a német pesti lapban, éppen azon időben, mikor magyar ország területi épsége, függetlensége és szabadságáért annyi be-

csületes honfi kebelnek kell naponta elvérezni, hazája feldarabolását nemcsak helyeslé, de sőt ugyan azon cikkjében a haza leggonoszabb s legnagyobb ellenségét, a száműzött osztrák herczeg Ferencz Józsefet dicsőítvén, annak részére ujonczok adására a közönséget lelkesíté s eképp az ellenségnek azon czélját, hogy magyar magyar ellen harczoljon, hirdapok útján működésével elősegíteni nem iszonyodott s ki végre az ellenségtől Constábleri állást vállalva, a becsületes érzelmű honpolgárok feladója lenni nem átalott, — mint a közvélemény előtt is bélyegzett s a magyar haza s nemzet kárára működő házaáruló a véstörvények... pontjai szerint, puskapor és golyó által végrehajtandó halálra ítéltetett és az ítélet rajta 1849. Május 29-én délutáni 4 órakor a budai vérmezőn végre is hatatott“.

A véstörvényszéki iratok között fekvő jegyzőkönyv külön megemlíti utolsó soraiban azt, hogy „a végrehajításra összegyűlt nép hangos éljenekben nyilvánítá örömet az áruló elítéltetése felett“.

Dr. Darvas István